

Kunstmatige opdeling verkoopprijs aandelen: geen normaal beheer privévermogen

FiscaalPRO - Jaargang 17 - n° 8 - 24 april 2025

Regelmatig komt in het nieuws dat een ondernemer zijn bedrijf belastingvrij voor een mooie prijs heeft kunnen verkopen. Meerwaarden zijn tot op vandaag immers belastingvrij, op voorwaarde dat de verrichting 'normaal' is. In een geval dat het Hof van Cassatie uiteindelijk beslechtte in een arrest van 2 januari 2025 tastte de rechtspraak nog eens de grenzen van het normaal beheer af, alsook de mogelijkheid om bepaalde kosten af te trekken van de belastbare meerwaarde.

Diverse inkomsten?

Een meerwaarde op aandelen kwalificeert als diverse inkomsten als ze is verwezenlijkt naar aanleiding van de overdracht onder bezwarende titel van die aandelen buiten het uitoefenen van een beroepswerkzaamheid, daaronder niet begrepen normale verrichtingen van beheer van een privévermogen bestaande uit onroerende goederen, portefeuillewaarden en roerende voorwerpen (art. 90, lid 1, 9° WIB 92).

Het begrip 'normaal beheer van privévermogen' wordt nergens in de wetgeving gedefinieerd. De Fiscale Administratie omschrijft het 'normaal beheer van privévermogen' als handelingen die

een goede huisvader gewoonlijk stelt om het vermogen te doen aangroeien of te behouden (Comm. IB 92, 90/5.1). De beoordeling of een bepaalde verrichting als 'normaal' en dus onbelast gekwalificeerd moet worden, is een feitenkwestie die geval per geval bekeken moet worden.

De ene goede huisvader is de andere niet

In het algemeen kan men stellen dat het begrip 'normaal beheer' met een dynamische bril bekeken wordt, in het licht van de tijdsgeest. Wat vroeger abnormaal was, kan inmiddels normaal geworden zijn (bv. aan- en verkopen van cryptoactiva). Daarnaast krijgt het begrip 'goede huisvader' ook een relatieve invulling. Wat niet normaal is voor 'de man in de straat' kan daarentegen wel volstrekt normaal zijn voor een financieel draagkrachtige persoon met kennis van de bedrijfswereld.

Vaak zal men nagaan of de verrichting een beduidend risico inhield voor de betrokken persoon (bv. doordat een significant deel van het vermogen in een risicovolle belegging werd geïnvesteerd). Andere elementen die eerder nadelig kunnen zijn voor de beoordeling, zijn de investering via schuldfinanciering of een kort tijdsverloop tussen de aan- en verkoop. De beoordeling moet echter gemaakt worden, rekening houdende met alle positieve en negatieve elementen. Een positief element is bv.

dat de verkoper zelf het goed niet wilde verkopen, maar dat zich een mooie verkoopkans voordeed.

Daarom is het mogelijk dat de rechtspraak en de rulingpraktijk gelijkaardige situaties verschillend behandelen, wat de rechtszekerheid niet ten goede komt. Ga dus steeds te rade bij een fiscaal adviseur om de concrete feiten van uw situatie af te toetsen aan de geldende praktijk.

De feiten

In het dossier waarover het Hof van Cassatie (Cass., 02.01.2025, F.23.0039.F) zich moest uitspreken waren A en B elk voor de helft aandeelhouder in vennootschap X. Op 8 juni 1998 kocht A de aandelen van B over. De partijen kwamen overeen dat A aan B een bijkomende vergoeding verschuldigd zou zijn in het geval dat A de aandelen binnen één jaar met winst zou doorverkopen. Aangezien A op 25 november 1998 de aandelen al had doorverkocht aan Z, moest A de helft van de meerwaarde afstaan aan B. A probeerde die afspraak te omzeilen door twee overeenkomsten met Z te sluiten. De eerste overeenkomst had betrekking op de helft van de aandelen die A van in het begin bezat.

De tweede overeenkomst had betrekking op de helft van de aandelen die A in 1998 van B had overgekocht. De verkoopprijs van de aandelen in de tweede overeenkomst was veel lager dan in de eerste overeenkomst. Daardoor moest A veel minder meerwaarde afstaan aan B. De constructie kwam ter ore van B en uiteindelijk werd A in 2008 gerechtelijk veroordeeld tot betaling van een gelijk deel van de gerealiseerde meerwaarde.

De fiscus eiste van A belasting op het geheel van de gerealiseerde meerwaarde, aangezien de verkoop aan Z (gelet op het geheel van de feiten) de grenzen te buiten ging van het normaal beheer van privévermogen. Op het moment van de feiten was artikel 90, lid 1, 9° WIB 92 nog niet ingevoerd en konden meerwaarden op aandelen belast

worden als diverse inkomsten met toepassing van artikel 90, lid 1, 1° WIB 92.

Hof van beroep: geen normaal beheer van privévermogen

Het hof van beroep van Brussel (Brussel, 13.09.2022, rol.nr. 2016/AF/184) oordeelde dat de meerwaarde gerealiseerd door A belastbaar is als divers inkomen. Het enkele feit dat de belastingplichtige heeft geprobeerd zijn voormalige vennoot te bedriegen, volstaat volgens het hof om vast te stellen dat hij zich niet als een goede huisvader heeft gedragen en dat er dus geen sprake is van een normaal beheer van privévermogen.

Wat de belastbare grondslag betreft, moeten volgens het hof alle uitgaven en betalingen in aanmerking worden genomen, ongeacht in welk boekjaar ze werden verricht. De meerwaarde die A heeft moeten doorstorten aan B moet dus van de uit hoofde van A belastbare meerwaarde worden afgetrokken. Met andere woorden, A kan volgens het hof slechts belast worden op de helft van de totale meerwaarde verkregen ingevolge de verkoop aan Z.

Cassatie: ook belasting op deel dat men later moest afstaan

Vooreerst bevestigt het Hof van Cassatie dat enkel het abnormale deel van de meerwaarde belastbaar is op grond van artikel 90, lid 1, 1° WIB 92. Het hof bevestigt dus de toepassing van de zgn. Baltusdoctrine, waardoor niet de volledige meerwaarde, maar enkel de winsten of baten die voortvloeien uit de verkoop die het normaal beheer van privévermogen te buiten gaat, als divers inkomen belast kan worden. Let wel, sinds de wet van 11 december 2008 (van toepassing op verrichtingen vanaf 12 januari 2009) kan dit principe niet meer toegepast worden voor meerwaarden op aandelen.

Bij de invoering van artikel 90, lid 1, 9° WIB 92 had de wetgever de bedoeling om deze Baltusdoctrine, wat meerwaarden op aandelen betreft, buitenspel te zetten.

Het Hof van Cassatie wijst vervolgens het oordeel van het hof van beroep van Brussel in verband met de belastbare grondslag af. Cassatie verduidelijkt dat de belasting slaat op de winsten of baten die tijdens het belastbaar tijdperk resulteren uit de speculatieve verrichting. Die winsten of baten mogen niet verminderd worden met kosten die gedaan of gedragen zijn in een later belastbaar tijdperk.

Daarvoor verwijst het hof naar artikel 97 WIB 92, dat bepaalt dat de in artikel 90, lid 1, 1° WIB 92 vermelde inkomsten “naar het nettobedrag ervan in aanmerking [worden] genomen, dit is het brutobedrag verminderd met de kosten waarvan de belastingplichtige het bewijs levert dat zij tijdens het belastbare tijdperk zijn gedaan of gedragen om die inkomsten te verkrijgen of te behouden.” Uit artikel 360 WIB 92 en artikel 200, a) KB/WIB 92, in samenlezing met artikel 97 WIB 92, volgt dat de tijdens het belastbaar tijdperk gerealiseerde winst aan belasting is onderworpen, zonder dat op die winst de tijdens een later belastbaar tijdperk gemaakte kosten in mindering kunnen worden gebracht. Aandeelhouder A moet dus ook belasting betalen op het gedeelte van de meerwaarde dat hij in 2008 aan B heeft moeten afstaan.

De verkoop van aandelen kan voorlopig nog belastingvrij gebeuren, op voorwaarde dat de verrichting kadert binnen het ‘normaal beheer van privévermogen’. Het Hof van Cassatie bevestigde op 2 januari 2025 dat het kunstmatig opdelen van de verkoopprijs in twee afzonderlijke contracten niet het gedrag van een goede huisvader uitmaakt, zodat de meerwaarde belastbaar is als divers inkomen. Om de belastbare grondslag te bepalen, kan volgens het hof geen rekening gehouden

worden met kosten die in een later belastbaar tijdperk gemaakt zijn.

Gertjan Verachtert en Eva Nackaerts
Advocaat-vennoot en advocaat Sansen
International Tax Lawyers